

I. G. Fichte and in XIX–XX centuries were preferred in jurisprudence; 5) the researchers became the supporters of etatistic views; 6) nowadays this approach is fraught with the danger of ignoring man as the ultimate goal of the operation of any law.

Key words: trans-regional law; «*Ius naturale*»; «*Lex mercatoria*»; «*Lex petrole*»

УДК 341.01

Драчов Олексій,
кандидат юридичних наук, доцент,
Національний авіаційний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПОРТИВНОГО ПРАВА

У статті автор зробив аналіз сучасного стану міжнародного спортивного права та обґрунтував необхідність виділення його як галузі міжнародного права. Була показана специфіка цієї галузі права, яка, насамперед, полягає у її комплексності. Комплексність галузі відноситься як до предмету цієї галузі права, так і до її методів. Предмет міжнародного спортивного права охоплює широкий спектр різноманітних суспільних відносин це можуть бути цивільні відносини, трудові відносини, адміністративні відносини тощо. Ключовим при цьому є їх однорідна природа, яка охоплена спортивною діяльністю. У статті також підкреслюється специфіка спортивних суспільних відносин, яка полягає у публічно-приватному дуалізмі.

Другим важливим аспектом формування галузі права є методи. Автором було доведено існування не тільки загально-міжнародних методів регулювання суспільних відносин, а й також спеціальних методів, які притаманні міжнародному спортивному праву, як такому. При цьому специфіка методів полягає у її імперативно-диспозитивному характері.

Ключові слова: міжнародне спортивне право, предмет та методи міжнародного спортивного права, спортивне право, спорт, міжнародний спортивний рух, комплексна галузь права.

Постановка проблеми. Питання про виділення міжнародного спортивного права як галузі міжнародного права є досить актуальним на нині в світлі сучасних суспільних відносин, що формуються на базі міжнародного спортивного руху. Формування галузей міжнародного права є об'єктивним процесом, що є визнаним багатогранним характером відносин між суб'єктами міжнародного права [1, с. 207]. Сфера спорту як одна із ключових спеціальних загальноновизнаних сфер людської діяльності також потребує правового осмислення та належного регулювання, як на міжнародному, так і національному рівнях.

Аналіз остатніх досліджень і публікацій. Проблема визначення міжнародного спортивного права як галузі міжнародного права займалися такі

науковці як С. В. Алексєєв, Г. Ю. Бордюгова, О. О. Шевченко, Л. І. Захарова, Є. В. Погосян, М. Я. Белоф, Нафцигер Джеймс, Сикман Роберт, Фелопс Уільям, Фостер Кен та ін.

Метою статті є глибокий теоретичний аналіз міжнародного спортивного права, об'єктивних та суб'єктивних підстав для визнання його як самостійної галузі міжнародного права.

Виклад основного матеріалу. Спорт називають феноменом ХХ та поч. ХХІ ст.. Спорт виконує багато різних в житті суспільства та держави функцій, починаючи від оздоровчо-виховної і закінчуючи функціями соціального об'єднання, контролю та укріплення національного престижу [1, с. 19]. У зв'язку з цим широта та спектр проблем, що виникають при його правовому регулюванні, постійне розширення функцій, накопичення великого масиву знань емпіричного характеру, врегулювання всіх різнопланових відносин, що виникають у сфері спорту, систематизація національних законодавств та міжнародна співпраця щодо зазначених питань обумовлюють формування нової самостійної комплексної галузі права – міжнародного спортивного права.

Необхідно підкреслити, що галузь міжнародне спортивне право так само як і освітнє, атомне та медичне право є тими галузями права, що тільки почали формуватися. При цьому до основних аргументів учених-юристів, противників щодо виділення цих галузей як самостійних є те, що в цих галузях права відсутні власні предмет і метод правового регулювання суспільних відносин, що є головними критеріями галузевої диференціації. У свою чергу прихильники відзначають те, що вже сама природа та специфіка відносин, які складаються в цих галузях дають всі необхідні підстави для виділення їх як цілком сформованих правових галузей, що мають комплексний характер [6, с. 45].

При цьому, як зазначає Г. Ю. Бордюгова, з точки зору теорії права в багатьох країнах світу «спортивне право» як окрема галузь національного права перебуває у стадії розробки, оскільки воно знаходиться на стику багатьох галузей і включає в себе велику кількість елементів з інших галузей права, таких як арбітражне (господарське, конкурентне – в залежності від країни), цивільне, трудове, фінансове, міжнародне, в той час як галузь міжнародного спортивного права вже давно визнана і сформована. На заході ще з поч. 90-х рр. минулого століття є визнанням існування спортивного права як самостійної комплексної галузі, провідні інститути готують спеціалістів у цій галузі, утворені міжнародні та національні спортивні судові інстанції [3, ст. 1].

Саме тому переконливо свого часу зазначав С. С. Алексєєв, аналізуючи комплексні галузі права, як юридично змістовне явище, що формується завдяки цілеспрямованій законодавчій роботі і насамперед міжгалузевій кодифікації, яка насичує право міжгалузевими системними узагальненнями [2, ст. 28].

Відзначимо, що тенденцією ХХІ ст. є посилення розвитку системи комплексних галузей права, що насамперед викликано посиленням міжгалузевих зв'язків, більш складною структурою суспільного життя, потребою в інтеграції різних за змістом та сутністю суспільних відносин в єдине ціле.

Підставами для розмежування права на галузі є предмет і метод. Предметом визнаються суспільні відносини, що характеризуються своєю однорідністю і врегульовані нормами певної галузі права. Під методом розуміється система регулятивної дії, якій притаманний специфічний спосіб регулювання. У зв'язку з цим поява окремих галузей права відбувається не довільно, а як наслідок виокремлення відособленої групи суспільних відносин, що представляють предмет, і формування особливого регулятивного режиму, що є методом правового регулювання. Таким чином, предмет і метод є необхідними умовами відмежування однієї галузі права від іншої [5, ст. 129].

Як зазначалося вище, деякими науковцями піддається критиці існування міжнародного спортивного права як галузі права, з точки зору двох критеріїв: відсутності предмету та методу регулювання.

Щодо першого аспекту, ключовим вбачаємо те, що міжнародне спортивне право нині за своїм змістом є досить складним явищем, яке складається з різних видів суспільних відносин серед яких, міжнародні трудові відносини, міжнародна комерційна діяльність, захист прав інтелектуальної власності у сфері спорту, міжнародна податкова діяльність, всесвітня антидопінгова політики та протидія застосування допінгу в міжнародному спортивному русі, міжнародне співробітництво щодо боротьби із злочинністю у сфері спорту, спортивна медицина, страхування тощо. При цьому зазначені напрями мають свою однорідність та специфіку. Саме цей комплекс суспільних взаємовідносин, що утворюються між різними суб'єктами в зазначених сферах спортивної діяльності і є предметом регулювання міжнародного спортивного права.

Необхідно підкреслити, що про спортивні суспільні відносини ми можемо говорити тоді, коли на них розповсюджується дія норм різноманітних нормативно-правових актів спортивного законодавства. При цьому, як справедливо зауважує С. В. Алексєєв, що під поняттям міжнародне спортивне право охоплюються як правові, так і неправові нормативні (регулятивні) сфери міжнародно спортивного руху [1, ст. 208]. Тому, навіть правила змагань до певної міри вже є засобами регулювання, за своїм складом, це регулюючі норми, недотримання яких тягне за собою відповідальність [3, ст. 9].

Слід зауважити, що відносно відокремлений та самостійний характер спортивних суспільних відносин проявляється між суб'єктами спортивної діяльності у вигляді приватно-публічного дуалізму. Основою приватно-правової природи спортивних відносин є цивільно-трудові відносини, які закріплюються у відповідних договірних положеннях. При чому коло суб'єктів цих приватних відносин є досить широке, сюди можна віднести як фізичні особи у вигляді спортсменів професіоналів, тренерів, різних спеціалістів у сфері спорту (лікарів, масажистів, юристів та ін.), спортивних агентів, глядачів, так і юридичні особи у вигляді професійних футбольних клубів, різних спортивних національних та міжнародних федерацій, медійних груп тощо.

У свою чергу публічний характер будується на принципі влади та підпорядкування. Це, перш за все, адміністративні та податкові відносини у сфері професійного спорту. У зв'язку з цим суб'єктний склад цих відносин є

наступний: державні виконавчі органи влади, муніципальні органи, податкові органи тощо [8, ст. 102].

Таким чином, як зазначає В. П. Васькевич, у структурі суспільних відносин, що виникають з приводу професійної спортивної діяльності, потрібно виділяти професійні спортивні відносини, які в сукупності можна визначити як систему (комплекс) суспільних відносин, що складаються між суб'єктами професійної спортивної діяльності [4, ст. 30].

Другим важливим аспектом визнання галузі права як такої є методи правового регулювання, які їй притаманні. Нині проблематика методів регулювання в українській міжнародно-правовій літературі слабо розроблена.

У міжнародному спортивному праві, як влучно зауважує С. В. Алексєєв, як і в міжнародному праві в цілому, використовується регулювання за допомогою методу договірної регулювання, методу звичаєво-правового регулювання, а також виділяються методи односторонніх дій з боку держав, двостороннього, багатостороннього та універсального регулювання міжнародних відносин [1, ст. 210].

Необхідно підкреслити, що норми міжнародного спортивного права можуть мати будь який характер, наприклад щодо сфери застосування допінгу в спорті та боротьби з дискримінацією, вони можуть регулюватися методом заборони та зобов'язання. З іншої сторони, суб'єкти міжнародного спортивного права щодо питань пов'язаних з міжнародними трансферами, експортом та імпортом спортивних товарів та техніки можуть застосовувати диспозитивний метод та метод координації волі учасників договірних відносин.

Проте, крім загальних методів регулювання міжнародне спортивне право повинно мати і спеціальні методи правового регулювання, які властиві для його предмету, що у свою чергу доповнюють зазначені вище загальні методи.

До спеціальних методів слід віднести такі:

- метод заснування міжнародних спортивних організацій;
- цілеспрямованості впливу на досягнення обопільних інтересів у результаті діяльності суб'єктів міжнародної спортивної сфери;
- врахування скерованості міжнародного спортивного руху на консолідацію суспільства, зміцнення миру і міжнародного співробітництва;
- розмежування і передача компетенції від держав і національних спортивних організацій і федерацій міжнародним спортивним організаціям федераціям;
- процесуально-правове регулювання вирішення міжнародних спортивних суперечок за допомогою міжнародного спортивного арбітражу;
- забезпечення матеріальної підтримки та соціального захисту спортсменів;
- забезпечення безпечної організації та проведення учбово-тренувальних занять і спортивних заходів;

–обліку правил міжнародної спортивної етики – принцип «fairplay» – повага і дотримання правил чесної гри та ін.

Таким чином, методом правового регулювання в сфері спортивно-фізкультурних правовідносин є поєднання елементів імперативного і диспозитивного регулювання, а основні способи (прийоми) правового регулювання в даному випадку зводяться до позитивного примусу, дозволу і заборони [7, с. 371].

Отже, підсумовуючи вищезазначене необхідно акцентувати увагу на тому, що міжнародне спортивне право можна розглядати як систему спеціальних норм сучасного загального міжнародного права, що регулюють відносини, які складаються в міжнародній спортивній сфері. При цьому міжнародне спортивне право включає норми як публічного, так і приватного характеру.

Необхідно звернути увагу на те, що спорт з кожним роком стає об'єктом великої політики та чималих фінансових впливів, що у свою чергу збільшує потенціальну можливість конфлікту між різними суб'єктами міжнародного спортивного руху. А це, як показує практика, ставить перед міжнародним спортивним правом нові завдання. Тому перед ним стоїть задача підвищення ефективності міжнародно-правового регулювання.

Література:

1. Международное спортивное право : учебник / С. В. Алексеев. – Москва : Закон и право, ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 895 с.
2. Алексеев С. С. Структура советского права / Алексеев С. С. – Москва : Юридическая литература, 1975. – 263 с.
3. Бордюгова Г. Ю. Міжнародне спортивне право як основа для формування національної галузі права «Спортивне право України»: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спеціальністю 12.00.11 – Міжнародне право / Бордюгова Ганна Юріївна. – Київ : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2009. – 18 с.
4. Васькевич В. П. Гражданско-правовое регулирование отношений в области профессионального спорта : [Электронный ресурс] : дис. ... канд. юрид. наук. – Казань, 2006. – 216 с. – Режим доступа : <http://www.sportscrim.ru/file/literature/VaskevichVladimirPetrovichGrazhdanskoPravovoeRegulirovanieOtnosheniivoblastiprofessionalnogosporta.pdf>
5. Общая теория права и государства : Учебник / Под ред. В. В. Лазарева. – Москва, 1996. – 543 с.
6. Ляшенко Р. Д. Проблемні питання формування нових галузей права с. 45 – Режим доступа : http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf_13/doklad_13_4_10.pdf
7. Сердюков А. В. О подходах к понятию «Спортивное право» / А. В. Сердюков // Проблемы государства и права: сборник научных трудов кафедры государственно-правовых дисциплин / под общ. ред. С. С. Охендушко. – Тула : Тульский филиал РПА Минюста России, – 2009. – Вып. 2. – С. 155 – 161.

8. Чельшев М.Ю. Предпринимательская деятельность в профессиональном спорте : некоторые спорные вопросы законодательства и практики. // Бизнес, Менеджмент и Право. Ежеквартальный научно-практический экономико-правовой журнал, 2003. – № 3. – С. 102.

Drachov Oleksiy

*Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor
National Aviation University*

THE PERSPECTIVES OF THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL SPORTS LAW

The author makes an analysis of the current state of international sports law and explained the need to allocate it as the branch of the international law. The specificity of this area of law was shown, which above all, is about its complexity. The complexity of the area concerns both subject matter of this law and its methods. The subject of international sports law covers a wide variety of public relations, such as civil relations, labor relations, administrative relations, etc. The key aspect here is their homogeneous nature, which is covered by sports activity. The article also highlights the specificity of sports public relations, which is about a public-private dualism. Another important aspect of the formation of areas of law is the methods. The author has proven not only the existence of general international methods of social relations, but also special methods that are inherent in international sports law as such. Herewith, the specificity of the methods is in its imperative-dispositive character.

Key words: international sports law, subject and methods of international sports law, sports law, sports, international sports movement, complex area of law.

УДК 349.2

Коваленко Олена,

доктор юридичних наук, доцент,

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ СТАНДАРТИ ЗАБОРОНИ ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ ЯК ВИТОКИ СВОБОДИ ВОЛІ СТОРІН ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ ПРИ ЙОГО ЗМІНІ

Метою статті є визначення міжнародно-правових стандартів заборони примусової праці як витоків свободи волі сторін трудового договору при його зміні. У роботі використано комплекс методів наукового пізнання: діалектичний метод покладено в основу дослідження для розгляду правового регулювання можливостей сторін при зміні трудового договору в їх розвитку та взаємозв'язку; за допомогою нормативно-порівняльного методу розглянуто досвід нормативно-правового регулювання заборони примусової праці на міжнародному рівні та в Україні; формально-логічний – при тлумаченні